Spreektekst minister Frank Rijkaart van BZK voor het in ontvangst nemen van het boek De ramp met de Van Imhoff en het lot van Duitse burgers in Nederlands-Indië 1940-1945

Toespraak | 10-10-2025

Excellenties, geachte nabestaanden, vertegenwoordigers van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie,

Dames en heren,

Vandaag ontvangen we het belangrijke onderzoek van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie – uitgevoerd door Ellen Klinkers, Linda Terpstra en Maaike van der Kloet. Een onderzoek dat niet alleen gaat over de ramp met de Van Imhoff, maar ook over wat er daarna gebeurde.

Over de ramp na de ramp.

65 overlevenden bereikten na dagen op zee het eiland Nias.

Maar in plaats van hulp te krijgen, werden ze opnieuw geïnterneerd – zonder uitleg, zonder mededogen.

En de 411 mensen die verdronken? Hun verhaal bleef decennialang onverteld.

Toen in 1965 een VARA-documentaire over deze ramp onder politieke druk niet werd uitgezonden, verklaarde minister De Jong dat er – ik citeer - "geen aanleiding was tot strafvervolging".

Maar het NIMH toont nu aan:

Er was nooit serieus onderzoek gedaan.

Getuigen werden niet gehoord.

Vragen bleven onbeantwoord.

En toen nabestaanden later om antwoorden vroegen, stuitten ze op een muur van stilte. Uw families verloren niet alleen hun dierbaren, maar ook hun bezittingen, hun waardigheid en recht op waarheid.

Nederland zag zichzelf als slachtoffer, en dat waren we ook. Zowel in Europa als in Azië, opgejaagd en platgewalst door de vijand.

Maar dit onderzoek dwingt ons te erkennen:

Wij wilden niet zien dat ook Nederland in oorlogstijd keuzes heeft gemaakt waar mensen slachtoffer van werden.
Dat Duitse burgers - geïnterneerd uit angst voor een "vijfde colonne" - slachtoffer werden van ons handelen.
Het interneren en verschepen was in de oorlogscontext verklaarbaar. Maar wat volgde, was onvergeeflijk:
Geen deugdelijke reddingspogingen toen het schip zonk.
Geen verantwoording achteraf.
Geen erkenning van het ernstige en onherstelbare leed dat generaties heeft getekend.
Daarom bied ik u vandaag namens het kabinet excuses aan:
Voor het ontbreken van een grondig onderzoek naar wat er werkelijk is gebeurd.
Voor het wegkijken van de Nederlandse staat.
Voor het feit dat uw families geen antwoord kregen op hun vragen.
Uw volharding heeft ertoe geleid dat dit verhaal eindelijk wordt verteld. Dat de namen van de slachtoffers niet langer worden vergeten. En dat wij vandaag, in uw bijzijn, erkennen wat er fout is gegaan.
De Van Imhoff is in 1942 gezonken. Maar dankzij nabestaanden, journalisten en onderzoekers is de waarheid nu eindelijk boven water.
Geschiedenis is geen verhaal dat achter ons ligt. Het is wat we ermee doen en hoe we rekenschap afleggen over fouten waarvoor we te lang onze ogen hebben gesloten.
Dit onderzoek kan het verleden niet ongedaan maken. Maar ik hoop dat het u een stap dichter bij afsluiting brengt, en bij innerlijke rust.
Omdat uw verhaal eindelijk is gehoord.
Dank u wel.